

L'ÀNNERA CARABLANCA, (*Oxyura leucocephala*) UNA ESPÈCIE EN PERILL

GOVERN BALEAR
Conselleria d'Agricultura i Pesca

L'Ànnera Carablanca: una espècie en perill

Aquesta estranya ànnera de bec enorme i coa punxaguda ha esdevingut al llarg d'aquest segle una de les més amenaçades del Paleàrtic Occidental. La seva distribució actual, molt fragmentada, se separa en dues poblacions: una oriental i d'hàbits migradors (la seva àrea de cria és a Sibèria i Kazjastan, mentre que la d'hivernada es reparteix per Turquia, Iran i Paquistan); i una occidental i sedentària (sud d'Espanya, i Magreb occidental).

La població mundial s'estima en uns 15.000 exemplars, dels quals, devers un milenar correspon a la població occidental. La disminució, deguda a la pèrdua de zones humides aptes per a l'espècie (principalment per mor de les dessecacions), i per la caça, ha estat global. Al sector oriental, per fer-ne una idea, de 47.000 aus que es comptaven a la Mar Càspia als anys 30, no se superen les 1.000 als darrers censos. Al recompte d'aquàtiques hivernants de 1992/93 se censaven a Turquia un total de 2.000 exemplars, quan l'any precedent eren gairebé 10.000.

Els darrers decennis, l'espècie ha desaparegut d'Itàlia, Còrsega, Sardenya, Hongria, Iugoslàvia, Albània, Grècia, Egipte i Israel.

Al sector occidental, la població, va sofrir també un gran descens. Al nord d'Algèria i Tunísia, quan als anys 60 tenien quasi 2.000 ànneres carablanques, es calcula que actualment volten les 500. El contingent espanyol, als anys setanta es va trobar en una situació al límit de la desaparició, però gràcies a unes mesures de conservació preses just a temps, als anys següents es va produir una ràpida recuperació.

Mapa de distribució de L'Ànnera Carablanca

Primeres dades a la Mediterrània Occidental

Anade rarissima de Mallorca en pisa de color de caput colera o de esmalte.
Senaro de Amacibus fessii pag. 109. 116. y 117.

Me lo remisió a casa, y ofrecio regalar-mele el Sr. D. May: mundo de Bayona.
Copiada del natural dia 28 Mayo de 1784.

Dibuix de B. Serra (1784) - Fotografia M. Mayol

La primera referència d'aquesta espècie a la Mediterrània Occidental, es refereix a un exemplar capturat a Mallorca, segurament a s'Albufera. Un naturalista illenc, Bonaventura Serra, el dibuixà l'any 1784 al seu dietari d'Història Natural, mostrant-nos un mascle adult, dominant, en plena època de zel.

Apart d'aquesta, les primeres cites d'Ànnera Carablanca a l'àrea són de mitjan segle XIX. En concret a Espanya la primera notícia és de 1871, on se la considera resident comuna a les Maresmes del Guadalquivir. En aquest segle es coneix la cria a altres illes mediterrànies com Sardenya, Còrsega i Sicília (posteriorment extingida també a totes), el que demostra la no excepcionalitat de la seva presència a les Balears.

Segurament, desaparegué de les Balears a partir dels primers intents de dessecació de s'Albufera al segle XIX. Els hàbits quasi sedentaris de la població occidental no han permès la seva recolonització.

Història d'un salvament

A la bibliografia, la major població d'Ànnera Carablanca registrada a Espanya és d'uns quatre-cents individus als anys 50. Posteriorment es va fer evident una disminució, fins arribar a l'any 1977, quan es censaren sols 22 exemplars a totes les llacunes andaluses.

Els crits d'alarma per l'espècie sorgiren d'immediat, i es posaren en marxa mesures per a evitar la seva extinció. Es va protegir l'espècie i es prohibí la caça a les llacunes on es reproduïen (primer com a Refugis de Caça, posteriorment com a Reserves Naturals). L'I.CO.NA. va iniciar el primer Pla de Recuperació d'una espècie fet a Espanya, i es reforçà la població amb l'amollada de joves provinents de la cria en captivitat.

La població va respondre amb un augment progressiu any per any. Deu anys després dels recomptes mínims se superaven els 400 exemplars, i el 1992 se censava la cifra r cord de 786 aus. Els anys 90 mostren una certa expansió que els fa ocupar naturalment localitats peninsulars amb presència hist rica i fins i tot de noves.

Aparentment, s'havia guanyat la lluita de l'h bitat i de la caça, però, al mateix temps, compareixia una nova amenaça, més subtil, però molt més perillosa: l'arribada d'una espècie americana molt semblant, capaç de produir, amb la nostra, híbrids fèrtils; l'ànnera de Jamaica (*Oxyura jamaicensis*).

Femella d'Ànnera Carablanca (fase fosca) - Fotografia de Bernat Ramis

Portada: Mascle adult d'Ànnera Carablanca - **Fotografia:** José Maria Ayala Moreno
Texte: Gustau Fernández
Edita: Serveis Forestals de Balears, S.A.

La hibridació, el nou perill !!

L'Ànnera de Jamaica, pròpia de Nord-Amèrica, on és una espècie no amenaçada i ben distribuïda, va ésser introduïda accidentalment al Regne Unit el 1952. S'estima que l'any 1993 aquest país alberga ja 3.500 aus (gairebé deu vegades més que ànneres carablanques a Espanya!!).

La gran expansió de l'espècie americana va traspasar les fronteres britàniques i va arribar al continent. Ja ha estat vista a Ucraïna i al Marroc i s'ha enregistrat cria a Holanda, França, Bèlgica, Islàndia i... Espanya.

La primera observació d'aquesta espècie a Espanya va ésser el 1983 al Delta de l'Ebre (Tarragona); el 1986 arribava a Andalússia. Els primers híbrids es venen a Còrdova, l'any 1991, i a Alacant es va veure la primera femella d'*O.jamaicensis* amb polls. L'observació d'individus alòctons o híbrids es fa cada cop més freqüent.

Dissortadament, els mascles de la Jamaicana són dominants sobre els de l'Ànnera Carablanca, com també els mascles híbrids (que són també fèrtils). Això comporta el greu perill de pèrdua de l'espècie autòctona a mitjan plaç. Aquest fenomen ja s'ha produït en altres espècies o subespècies d'auells amb barreres genètiques febles, on la introducció d'una d'elles ha comportat l'extinció de l'altra com a conseqüència de la hibridació (com la Tórtera de les Seychelles que va desaparèixer per la introducció de la de Madagascar, o l'Avisador de Nova Zelanda, actualment entre les 25 aus més amenaçades del món per la hibridació amb l'Avisador tacat).

L'única solució a aquest problema és l'eliminació progressiva de l'espècie exòtica d'Europa.

S'Albufera de Mallorca, una reserva per a L'Ànnera Carablanca

Gràcies a la gestió del Parc Natural de s'Albufera s'han recuperat àrees d'aigües obertes que són favorables per a l'Ànnera Carablanca.

L'aïllament geogràfic respecte al continent, que pot dificultar l'arribada de l'espècie americana (no s'hi ha enregistrat mai) juntament amb que l'autòctona ja hi va estar present en el passat, han fet de s'Albufera un lloc idoni per a efectuar la reintroducció de l'espècie, assegurant una població i l'estalvi de la hibridació. La caça, eliminada del Parc, no suposa cap perill real.

El projecte, impulsat pel Grup Espanyol de Coordinació de l'Ànnera Carablanca, s'inicià el 31 de març de 1993 amb l'alliberament dels primers 36 exemplars provinents de la cria en captivitat al Parc Nacional de Doñana.

Posteriorment, l'1 de juliol, per Decret del Govern Balear es prohibia a les Illes l'entrada i tenència d'aus de les espècies no europees del gènere *Oxyura*.

Alguns dels exemplars andalussos poden ésser observats i coneguts fàcilment pels visitants de s'Albufera, especialment al Gran Canal.

Mascle jove d'Ànnera Carablanca - Fotografia de Bernat Ramis

Amb la col·laboració de:

